

Vi når længst i fællesskab

Formanden for Naalakkersuisut Kim Kielsens åbningstale ved Inatsisartuts efterårssamling 2017

(Det talte ord gælder)

Indledning:

Ærede medlemmer af Inatsisartut, ærede Formand for Inatsisartut, ærede medborgere. Det er mig en ære at kunne stå foran jer for at holde denne tale i forbindelse med åbningen af Inatsisartuts efterårssamling.

Vi har en travl periode foran os. Vigtige punkter såsom forslag til en ny handicaplov, forslag til en ny alkohollov og ikke mindst et finanslovsforslag vil være på dagsordenen. Naalakkersuisut håber, at Inatsisartut vil tage vel imod vores forslag og redegørelser og jeg ser frem til et godt samarbejde med partigrupperne om de vigtige forhandlinger og beslutninger, der står foran os.

Efterårssamlingen vil nok bære præg af, at valgperioden er ved at være slut. Inatsisartut har i denne valgperiode igangsat og vedtaget mange gode fremadrettede initiativer og vi kan se fremad med fortrøstning, også selv om vi står over for store udfordringer i de kommende år. Det er min overbevisning, at vi finder de bedste løsninger og når længst i fællesskab.

Sommerens katastrofe ved Nuugaatsiaq og Illorsuit viste med klarhed, hvor stærke vi er som folk, når vi står sammen. Katastrofen var dybt ulykkeligt, og konsekvenserne for borgernes daglige liv er store. Nogle mistede livet – æret være deres minde – og andre har måttet forlade bygd og hjem. Men vi har ikke ladet dem i stikken. Vi har i samarbejde med kommunerne og den danske regering sikret midler til byggeri af nye boliger og med hjælp fra støttemidler fra befolkningen og de private virksomheder har vi sikret nye joller og fiske- og fangststudstyr.

Som land og folk har vi ikke før været udsat for sådan en naturkatastrofe, og der har været udfordringer, som vi har lært meget af. Grønlandske myndigheder, danske myndigheder, private organisationer og frivillige har sammen arbejdet for at hjælpe ofrene, og samarbejdet fortsætter.

Finanser

Grønland har et godt økonomisk udgangspunkt for at skabe en mere selv bærende økonomi. Samfundsøkonomien er fortsat i vækst og har været det i snart et par år. Det er positivt. Det gør det samtidig muligt for at foretage kloge, fremadrettede investeringer i den nuværende situation, men giver ikke plads til generelle løft i de almindelige driftsudgifter.

Finanslovsforslaget for 2018 vil således være i balance og indeholde investeringer, der har til formål at nedbringe det fremtidige udgiftspres og at skabe basis for øget indtjening i samfundet. Naalakkersuisut håber, at disse overordnede mål og principper også vil være gældende for Inatsisartuts behandling af finanslovsforslaget.

Naalakkersuisuts Holdbarheds- og Vækstplan fremlagde i 2016 med fire reformspor og en række tilhørende initiativer. Af de 62 planlagte initiativer til at løfte uddannelsesniveaue, fremme vækst og beskæftigelse, modernisere den offentlige sektor og øge selvforsørgelsen i samfundet er 30 allerede vedtaget af Inatsisartut, 30 er under forberedelse, mens blot 2 afventer. Der er således samlet set tale om et meget omfattende reformarbejde.

Naalakkersuisuts mange reformtiltag er udtryk for, at vi har den nødvendige politiske vilje og evne til at gennemføre tiltag, der kan bringe vort samfund fremad i en positiv retning.

Arbejdsløsheden

Vi kan glæde os over, at arbejdsløsheden generelt har været markant faldende. I juni 2014 var der 3.473 arbejdssøgende mod 2.534 i juni 2017, et fald på 939 personer.

De unge er vores fremtid og vi skal derfor fortsat have et koncentreret fokus på netop denne gruppe. For vi kan se, at hvis vi sætter indsatsen i gang på et tidligt tidspunkt, så er der en meget større chance for, at de unge får en uddannelse og efterfølgende et arbejde, der sikrer dem selvbestemmelse og at de bidrager til samfundet.

Således har vi allerede i 2016 tildelt ekstra elevkvoter til Majoriaq, der forstærker de ikke-boglige forløb, bl.a. jobtræning og motivationsforløb, som skal sikre, at de bogligt svage unge kommer videre i uddannelse og arbejde.

Kommunerne har i løbet af 2017 igangsat en lang række vejlednings- og motivationsforløb for borgere, der tidligere har været marginaliserede på offentlige ydelser, men som nu hjælpes i retning af arbejdsmarkedet. Men det er ikke nok, at det kun er i det offentlige, at der samarbejdes mellem områderne. Vi har i høj grad brug for, at det offentlige arbejder så tæt som muligt sammen med erhvervslivet om at udnytte de muligheder, der er.

Uddannelse

Det gælder fortsat, at alt for mange unge ikke får sig en uddannelse efter folkeskolen.

Naalakkersuisut har et ønske om, at der skal arbejdes henimod et sammenhængende og fleksibelt grønlandsk skole- og uddannelsessystem, som bygger på en 12-årig skolegang. Formålet er, at langt flere unge skal have en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse. Der er derfor nedsat en arbejdsgruppe, der skal aflevere anbefalinger til en skole- og uddannelsesreform i 2019.

Uddannelsesmulighederne her i landet bliver flere og flere. For at støtte op om den positive udvikling vil der i de kommende år være fokus på især vejledningsindsatsen, så vores unge er bedre klædt på til at træffe det rigtige uddannelsesvalg. Det overordnede mål for uddannelsesområdet er, at 70 procent af årgangene, som afsluttede folkeskolen i 2015, skal have en erhvervskompetencegivende uddannelse inden de fylder 35 år. Derudover er det vores fælles mål, at

vi sikrer en høj standard på alle niveauer i uddannelsessystemet, lige fra førskolen til vores universitetsuddannelser.

Mange steder går det den rigtige vej. Andelen af uddannede lærere i folkeskolen stiger, antallet af unge, der står udenfor uddannelse falder og gennemførselsprocenten på Erhvervsuddannelserne stiger. Men selvom det generelt går den rigtige vej, er der stadig plads til forbedringer, og vi er nødt til fortsat at udvikle uddannelsesområdet. Det gælder især for folkeskolen, hvor intentionen om, at alle elever, uanset bosted eller social baggrund, skal modtage kvalificeret undervisning, ikke er blevet fuldt indfriet endnu. Derfor vil Naalakkarsuisut fremsætte et forslag om en justering af lovgivningen på området.

Der er en nærmest uendelig verden af læringsredskaber i digital form. Men det er vigtigt, at gøre forarbejdet grundigt for at få forståelse for, hvordan de fungerer i undervisningssammenhæng. De mange nye muligheder den digitale udvikling giver, skal udnyttes til fulde i folkeskolen. Naalakkarsuisut har udviklet strategien Atuarfik Digitaliusoq, der vil være udgangspunktet for udviklingen af den digitalisering, vi er i gang med i landets folkeskoler.

Den stigende digitalisering, ikke blot i undervisningen men også i vores allesammens dagligdag, er en fundamental ændring af, hvorledes vi har kontakt med hinanden og med det offentlige og virksomheder. Vi voksne skal ligesom vores børn være klædt bedst muligt på for at sikre, at vi er klar til de muligheder, men også udfordringer, en øget digitalisering giver. I løbet af efteråret 2017 vil Naalakkarsuisut præsentere den nationale digitaliseringsstrategi for årene 2018 til 2021.

Infrastruktur

Tele-Post er godt i gang med at etablere søkabel til Aasiaat og forlænge radiokæden til Upernavik. Når projektet er færdigt, vil antallet af borgere med adgang til søkabel øges fra godt en 1/3 til 2/3 af befolkningen. Radiokædeudvidelsen vil sikre borgerne i Upernavik en mærkbar forbedring i kvalitet og pris på telekommunikation samtidig med, at der frigives kapacitet til de resterende satellitbyer. Der er dermed øget mulighed for, at hurtige internetforbindelser kan styrke erhvervslivet, udviklingsmulighederne og det offentlige service på kysten.

Der er for alvor kommet gang i lufthavnsprojekterne. Kalaallit Airports A/S påbegynder efter planerne anlægsarbejdet i juli måned 2018 i Nuuk, Ilulissat og Qaqortoq. Derudover er forundersøgelserne i Tasiilaq og Ittoqqortoormiit kommet langt. Arbejdet med de 5 regionale baner på vestkysten er også for alvor kommet i gang. Det er med store forventninger, Naalakkarsuisut ser frem mod en styrket luftfartsinfrastruktur, som kommer til at binde vores land tættere sammen.

Nye og længere landingsbaner kan ikke stå alene, når vi skal øge tilstrømning af turister og skabe en mere dynamisk erhvervsudvikling. De udgør et godt fundament. Investeringerne skal følges op af skabelse af andre nødvendige rammer for en sådan udvikling og et godt samarbejde mellem den private sektor og det offentlige for at fremme øget vækst og beskæftigelse i den private sektor, så vi i fællesskab udnytter landets muligheder for erhvervsudvikling.

Fiskeri og fangst

Det brede politiske bagland, som Naalakkersuisut har, er et godt fundament til at fremme tiltag for samfundsudviklingen. Naalakkersuisut fremlægger derfor dette efterår et forslag om markante ændringer i fiskeriloven. Overordnet vil forslaget indeholde en ny regulering af fiskeriet, herunder en række nye modeller for fordeling af kvoter.

Den reviderede fiskerilovs tilblivelse har været undervejs i mange år. Især rejefiskeriet har undervejs været igennem store forandringer gennem årene, hvor udviklingen af ejerskabsstrukturen har samlet sig til få aktører. For de havgående fartøjer er der, udover det samfundsejede Royal Greenlands hele eller delvise medejerskab i rejekvoter, kun få andre virksomheder, som ejer hele eller dele af kvoterne. Den samme tendens kan ses hos kystnære rejefiskere, dog med et mere spredt ejerskab.

Naalakkersuisut ønsker at sprede ejerskab af kvoterne og selskaberne til samfundet, som vil skulle reguleres via ejerskabsloft for kvoterne. Dele af ændringsforslagene til loven vil ikke have virkning fra næste år, når den nye fiskerilov skal træde i kraft, men vil blive indført med behørigt varsel.

Mange fiskere og arbejdspladser er afhængige af hellefisken i forvaltningsområderne i Diskobugten, Uummannaq og Upernavik. Der er behov for at vi revurderer udnyttelsen af hellefisken. Fiskeriet efter hellefisk i Diskobugten ser ud til at gå tilbage i forhold til tidligere år. Derfor vil Naalakkersuisut udarbejde en ændring i reguleringen af fiskeriområdet. Når fiskerimønstret og kapaciteten ændrer sig så væsentligt, som det sker i Diskobugten, er det Naalakkersuisuts pligt at overveje en ny regulering i området, og generelt i fiskeriet om nødvendigt.

Der er sket en markant positiv udvikling i det pelagiske havgående fiskeri i vores farvande. Hvis fiskeriet udvikles på fornuftig vis, vil dette skabe store indtægter til virksomheder og samfundet i fremtiden. Derfor skal vi bevare reguleringen af fiskeriet til samfundets bedste. Internationalt har vi meddelt, at Grønland ønsker at være en del af kyststatsforhandlingerne, som en ligeværdig partner i fordelingen af fiskerirettigheder på de fælles havgående bestande af sild i Nordatlanten.

Den biologiske anbefaling og seneste undersøgelser af lomviebestandene peger på, at den bæredygtige udnyttelse af lomvien ikke længere er til stede. Sådanne signaler er så vigtige og vitale for samfundet, at der må foretages en anden og bedre regulering af fangsterne. Naalakkersuisut har på det punkt til hensigt at udarbejde en ny bekendtgørelse, som kan give vores lomviebestande bedre vilkår for at udvikle sig og for at styrke den kommende generations muligheder for at kunne udnytte lomvien i husholdningen.

Erhvervsområdet

Det er Naalakkersuisuts ambition at skabe gode rammer for udvikling af nye og eksisterende erhvervsområder. Dette er afgørende for, at Grønland kan blive økonomisk selvåren. De seneste år har Naalakkersuisut derfor arbejdet på at modernisere og forbedre rammerne for at drive

erhvervsvirksomhed i Grønland - for at sikre fremtidig udvikling, vækst og velfærd. Dette er gjort ved at opdatere og forenkle en række love og regler på området, eksempelvis næringsloven.

Derudover fremsætter Naalakkersuisut under efterårssamlingen et lovforslag, som skal gøre det muligt at tilbyde mikrolån til iværksættere. I håb om opbakning til forslaget har Naalakkersuisut afsat midler i finanslovsforslaget for 2018, til at kunne tilbyde mikrolån til iværksættere allerede fra den 1. januar 2018.

Arbejdet med at modernisere og forbedre rammerne for at drive erhvervsvirksomhed i Grønland fortsætter. Derfor fremsætter Naalakkersuisut på denne efterårssamling endnu en række lovforslag, der skal bidrage yderligere til dette.

Det er Naalakkersuisuts mål, at eksport af is og vand skal være en indtægtskilde for samfundet. Derfor arbejdes der på at udvikle erhvervet, så der skabes grundlag for eksportindtægter og indtægter til landskassen fra udnyttelse af landets is og vand ressourcer. Is og vand skal på sigt udvikles til at blive et selvstændigt og selvbærende erhvervsområde. Derfor arbejder Naalakkersuisut på at færdiggøre en strategi for is og vand for perioden 2017 – 2022. Strategien vil indeholde en analyse, som er udarbejdet af specialister på det internationale is- og vandmarked, af hvad det kræver at slå igennem på verdensmarkedet, samt en handlingsplan for kortlægning og kommercialisering af Grønlands is- og vandeksportpotentiale.

Turismen

Det er Naalakkersuisuts vision at gøre turismen til et bærende erhverv i Grønland. Vi ser allerede nu en positiv udvikling i turismen. Et positivt eksempel er åbningen af turismeprojektet i Ilimanaq i juni. Projekt illustrerer, hvordan samarbejdet mellem det offentlige og private kan gavne lokalsamfundet.

Ligeledes kan optagelsen af det enestående landbrugs- og kulturlandskab Kujataa i Sydgrønland på UNESCOs verdensarvsliste fremhæves som et positivt signal for udviklingen af turismen i Sydgrønland. Vi har set en positiv udvikling i turismen i Ilulissat efter optagelsen på UNESCOs verdensarvsliste. Der er derfor grund til at have høje forventninger til lignende udvikling i Sydgrønland, efter den nylige optagelse af Kujataa som en del af UNESCOs verdensarv.

Et andet indsatsområde er etablering af regionale visitorcentre, finansieret i et samspil mellem det offentlige og private. Visitorcentre har internationalt vist sig at være en vigtig grundpille i udviklingen af store attraktioner og dermed en væsentlig faktor til at tiltrække og øge oplevelsesudbuddet. Selvstyret vil derfor i samarbejde med kommunerne arbejde på etableringen af flere regionale visitorcentre. Pilotprojektet på dette område er etableringen af Isfjordscenteret i Ilulissat, som forventes at være i drift i 2020.

Råstofområdet

Udviklingen af råstofområdet er et væsentligt element i arbejdet for at sikre Grønlands økonomiske uafhængighed. Globalt har råstofområdet i en periode været præget af faldende priser og faldende investeringer. Der er tegn på, at den udvikling nu er ved at vende. Mineralpriserne er stigende og det smitter af på efterforskningsinteressen i Grønland. Efterforskningsaktiviteterne er større end de har været i mange år, rubinminen åbnede officielt tidligere i år og i 1. halvdel af 2018 forventes endnu en mine i drift.

Men også småskala-området er inde i en positiv udvikling. Antallet af udstedte småskalatilladelser er steget kraftigt de seneste år. Sidste år blev reglerne i råstofloven om fastboendes muligheder for at udnytte vores mineralske ressourcer forbedret, både for personer med eller uden en egentlig småskalatilladelse. Der er ligeledes igangsat initiativer for at kunne certificere grønlandske mineraler, herunder smykkesten, så det bliver muligt officielt at få certificeret, at et mineral eller en smykkesten er udvundet og forarbejdet i Grønland.

Det er Naalakkersuisuts mål at sikre, at aktørerne på råstofområdet, lokale som globale, får så gode rammer som muligt for at efterforske og udnytte vores rige mineralressourcer. Smidiggørelsen af rammebetingelserne skal naturligvis ske i overensstemmelse med Naalakkersuisuts generelle ønske om, at udviklingen af vores land skal ske på et samfundsmæssigt og miljømæssigt bæredygtigt grundlag.

Energi

Naalakkersuisut har ambitiøse planer for energiområdet. I 2030 skal 90 % af Nukissiorfiits energiforsyning være baseret på vedvarende energi. Hovedlinjerne for, hvordan vi når vores 2030 mål, beskrives i den nye sektorplan for energi- og vandforsyning, som forventes omdelt til Inatsisartuts medlemmer i løbet af denne Inatsisartutsamling. For at nå målsætningen for 2030 skal vi fortsat investere i vandkraft. Derudover skal vi øge markedsføringen af vores vandkraftpotentialer, for at tiltrække energitunge industrier, som har behov for store mængder af vedvarende energi.

Natur og miljø

Vi har et fælles ansvar for at passe på vores natur og miljø og vi skal huske på, at vi blot har naturen til låns af vores efterkommere. De skal også kunne få gavn af vores ressourcer i fjelde, hav og fjorde.

Vi har et fælles ansvar for vores affald. Vi skal hver især være opmærksomme på, hvad vi gør med vores affald hjemme, i gaderne, i naturen og på havet. Derfor skal det gå hurtigere med at sikre ordentlige affalds- og spildevandsløsninger.

Naalakkersuisut arbejder på at finde gode løsninger til at forbedre miljøforhold og affaldshåndtering i byer og bygder. Selvom der er sket forbedringer i de seneste år, er der fortsat store udfordringer mange steder i landet. Der er derfor behov for nye politiske initiativer, som kan forbedre indsatsen,

og som stiller større krav til borgere, kommuner og virksomheder. Det er vigtigt, at alle, som medvirker til at belaste miljøet, kender deres ansvar for at rydde op og for at affaldet bortskaffes på en forsvarlig måde. Naalakkersuisut undersøger nu muligheden for at indføre nye miljøafgifter, som et initiativ, der skal give grundlag for en bedre affaldshåndtering. Hver gang en forbruger, virksomhed eller det offentlige belaster miljøet, skal der betales en lille andel til vores fælles ansvar for oprydning. Vi vil etablere en miljøfond, så vi har midler til at lave et markant løft af miljøområdet.

Rundt om i landet findes en række efterladte tidligere amerikanske militæranlæg. Naalakkersuisut er stolte over og glade for, at vi nu har en fælles forståelse med den danske regering om, at der skal ryddes op i løbet af de kommende år. Der arbejdes nu på at lave en egentlig politisk aftale om, hvordan oprydningen skal foregå.

Udenrigsanliggender

2017 har hidtil været et travlt år for Grønlands udenrigsanliggender. Ikke alene i udlandet, men også indenfor rigsfællesskabet, er vigtigheden af vores tilstedeværelse og internationale engagement endnu engang blevet bekræftet. Vi arbejder fortsat for at sikre Grønlands synlighed og indflydelse på de områder, der har betydning for os.

I sommer blev Camp Century området undersøgt af forskere fra GEUS og Asiaq. Der blev opsat en automatisk vejrstation, foretaget isboringer og en radar kortlagde den tidligere base og affaldsdepoterne under isen. Vi håber, at det med disse undersøgelser bliver muligt at vurdere, om afsmeltningen kan få miljømæssige konsekvenser for området.

Jeg er glad for at Naalakkersuisut og regeringen har nedsat en fælles styregruppe, som skal fungere indtil oprydningen er færdig.

I koalitionsaftalen står der, at Grønland skal etablere diplomatiske forbindelser til vores nærmeste nabolande. Det er derfor positivt, at forslaget om at etablere en Repræsentation for Grønland i Island fik støtte af Inatsisartut i foråret.

Når repræsentationen i Reykjavik åbner i det nye år, skal det tjene Grønland ved at fremme Grønlands politiske, økonomiske, kulturelle og handelsmæssige interesser i Island og dermed forbedre grundlaget for samarbejde, samhandel og - ikke mindst - tiltrækning af investeringer fra Island. Det styrkede samarbejde via Repræsentationen kan bidrage til at give samfundsøkonomiske fordele for Grønland.

Naalakkersuisut og Inatsisartut skal fastholde og udvikle vores internationale position på vigtige områder som Arktis, fiskeri, uddannelse og forskning – for at sikre de mest gavnlige resultater for samfundet.

Reformer på boligområdet

Med henblik på en gennemgribende reform af boligområdet fremsætter Naalakkersuisut under denne Inatsisartutsamling nye lovforslag inden for andelsboligområdet og boligfinansiering. Lovgivningen skal forenkles og sikre, at beslutningerne fremadrettet sker mere borgernært. Konsekvenser af lovforslagene bliver, at borgerne kun skal henvende sig ét sted: nemlig hos kommunerne. Naalakkersuisut arbejder desuden for, at offentlige tilskud og lån til boligbyggeri spredes mere ud til de mindre byer og bygder.

Naalakkersuisut forhandler med kommunerne om overdragelse af selvstyrets boliger til kommunerne. Et stort arbejde med at udarbejde sektorplaner for Selvstyrets boliger har været i gang. Kommunerne bør også udarbejde sektorplaner for deres boliger, så det kan sikres, at de bedste boliger bevares og vedligeholdes, at der sker byfornyelse, og at de dårlige boliger saneres.

Det kommende år bliver dermed et vigtigt år, hvor der sker en række reformer inden for boligområdet. Hvis disse reformer godkendes og gennemføres, vil det betyde øget nærdemokrati, større indflydelse til kommunerne, og mulighed for at borgere i mindre byer og bygder får bedre muligheder for at søge tilskud og lån til boligbyggeri.

Sociale Anliggender

Grønland har brug for et samfund med ressourcestærke personer, der kan tage ansvar for deres liv og være selvforsørgende og være med til at udvikle samfundet. Vi skal bryde den negative sociale arv i samfundet, for at der kan skabes et socialt bæredygtigt samfund. Reformerne på socialområdet understøtter de politiske målsætninger om mere lighed, stabile rammer for udvikling og holdbare løsninger, sådan at en større del af befolkningen kan bidrage med ressourcer til et godt liv, såvel i deres egen hverdag som for samfundet.

På denne efterårssamling fremsætter Naalakkersuisut lovforslag, som indeholder en reform af børnetilskud og boligsikring samt et forslag, som forbedrer forholdene for førtidspensionister. Forslagene vil mindske samspilsproblemerne mellem de sociale ordninger og andre ordninger, og samlet set bidrage til bedre vilkår for borgere, som har behov for disse sociale sikringsydelser.

Der er fortsat store udfordringer på børn- og familieområdet. Men den nye lov om støtte til børn, som trådte i kraft 1. juli 2017 er et stort fremskridt. Den giver et godt grundlag for at forebygge udviklingen af sociale vanskeligheder for børn og børnefamilier og sikrer samtidig rammerne og værktøjerne til at kunne afhjælpe og behandle udsatte børn og børnefamilier, når der er behov for det.

Handicapområdet

På handicapområdet er der igangsat flere store initiativer. Loven om en handicaptalsmand trådte i kraft den 1. juni 2017, og selve institutionen forventes etableret med kontorfaciliteter i Sisimiut og ansættelse af en handicaptalsmand i løbet af dette efterår. Herved fremmes rettigheder og interesser for personer med handicap i vort samfund.

Et nyt lovforslag om støtte til personer med handicap forventes fremlagt under efterårssamlingen. Lovforslaget tager udgangspunkt i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap og indeholder flere nye tiltag, som styrker rettigheder for personer med handicap. Blandt andet foreslås regler om det landsdækkende handicapcenter, Pissassarfik, placeret i Sisimiut. Herved sikres faglighed og tilbud til personer med handicap, pårørende og fagfolk, samt rådgivning til kommunerne.

Sundhedsområdet

En tryk og sund barndom er det bedste udgangspunkt for et godt og sundt voksenliv. Desværre vokser alt for mange børn og unge op i et miljø præget af misbrug af alkohol og hash. Et misbrug der ofte har meget alvorlige konsekvenser for børnene i form af omsorgssvigt, vold og seksuelle overgreb. Vi kan ikke sidde dette overhørig. Der skal handling til, og vi må tage alle midler i brug for at bekæmpe misbruget, der ødelægger livet for så mange børn og familier.

Naalakkersuisut fremlægger derfor et forslag til en ny alkohollov, der skal beskytte vores børn og unge mod misbrug af alkohol og understøtte en mere hensigtsmæssig alkoholkultur i vores samfund. Den nye alkohollov kan ikke stå alene. Men den er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Den udgør et nødvendigt tiltag ud af mange, når vi vil gøre op med vores største folkesundhedsproblem: misbrug af alkohol og hash.

Dertil er det vigtigt at nævne programmerne MANU som har til formål at styrke forældreskabet, arbejdet med Tidlig Indsats, seksualitet og dukkeprojektet som alle målrettet arbejder med børn og unges trivsel.

Arbejdet med at tilbyde gratis misbrugsbehandling i alle dele af landet fortsætter. Vi har oprettet Allorfik misbrugscentre i Qaqortoq og Nuuk, og dette efterår bliver det nye Allorfik misbrugscenter indviet i Sisimiut.

En forbedring af levevilkårene er nøglen til en forbedring af folkesundheden, og til at mindske den voksende ulighed i sundhed. Her i efteråret vil resultaterne af midtvejsevalueringen af folkesundhedsprogrammet Inuuneritta II blive fremlagt. Evalueringen vil fortælle os på hvilke områder, vi er på rette vej, og hvor der er brug for forbedringer i arbejdet med at forbedre folkesundheden.

Det er koalitionsens mål at alle borgere skal serviceres hurtigt, troværdigt og respektfuldt af sundhedsvæsenet. Sundhedsvæsenet har fået en ny servicefunktion til gavn for borgerne. Med ansættelsen af en patientvejleder er der skabt en borgernær funktion, så patienter og pårørende lettere kan få den information og hjælp de søger. Der er også blevet indført elektronisk patientjournal, som gør det muligt at få adgang til patientens journal på tværs af geografi og sygehusafdelinger.

Kommuner

Det lokale engagement, inddragelse og samarbejde var i fokus på konferencen om udvikling af de mindre bosteder, der blev holdt i maj. Mange nyvalgte bygdebestyrelsesmedlemmer deltog og sørgede for to produktive dage med konstruktive debatter. Konferencen giver et godt udgangspunkt for det videre arbejde, både lokalt og nationalt. Naalakkersuisut finder det vigtigt at arbejde for at styrke bygdebestyrelserne. Alle skal have mulighed for reel indflydelse på de beslutninger, der har betydning for deres hverdag. Kun på den måde sikrer vi lighed, tryghed og udvikling, som er pejlemærkerne i vores arbejde i Naalakkersuisut.

Naalakkersuisut vil på denne samling fremsætte et lovforslag om den kommunale styrelse. Bygdebestyrelserne bliver med lovforslaget styrket ved tildeling af reelle beslutningskompetencer og økonomiske beføjelser, ligesom der tilstræbes at lokaludvalg etableres i hele landet.

Selvstændighed

Vi arbejder fortsat i Naalakkersuisut for at fjerne stenene på vores vej mod selvstændigheden. Der skal fortsat skabes fremgang og en mere selv bærende økonomi, i et samfund med større lighed mellem borgere.

Men det er vigtigt at vi husker på, at vores arbejde sker på en måde og i et tempo, hvor landets befolkning gennem familielivet, i hverdagen og i arbejdslivet, kan være den vigtigste kraft i udviklingen mod et Grønland på egne ben. Vi har oprettet et departement for selvstændighed der bl.a. skal sikre, at befolkningen inddrages i debatten. Forfatningskommissionen er i gang med arbejdet med forslag til en grundlov. Forsoningskommissionen afleverer sine anbefalinger senere i år, som vi kan bruge til at lære af vores fortid, og komme styrket videre i vores vej.

Som jeg sagde i starten af talen, så tror jeg på, at fællesskab skaber resultater. Må vores arbejde og forhandlinger her i salen også være til gavn for fællesskabet.

God debat!